

Rohegeeniuse peatoetaja on

Oled sa **GEENIUS**, **RIKAS** või **PRO**? [Vali sobiv tellimus siit.](#)

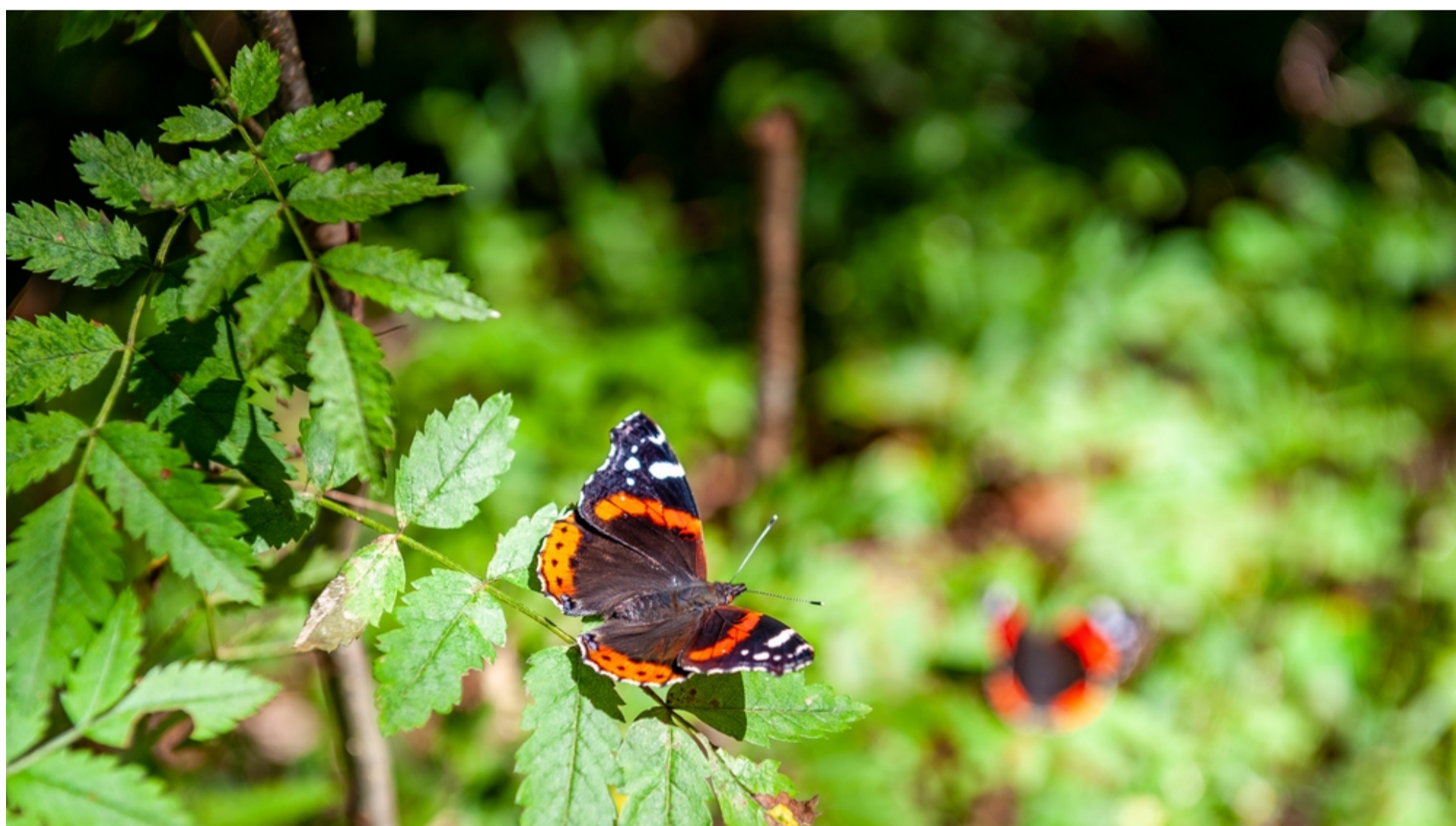
x

EESTI LOODUS

Tartu Ülikooli tööühm tegutseb Eesti elurikkuse säilimise ja taastumise nimel

Keskkonnaministeerium ja KIK

25. apr. 2023 kell 09:58

Toimivad ja terviklikud ökosüsteemid on vajalikud nii meie toidu tootmiseks kui ka üldise elukeskkonna säilimiseks. Foto: Shutterstock

Ökosüsteemid - tohutu hulga organismide, liikide ning eluta keskkonna keerukate seoste ja protsesside põimikud - hoiavad meie planeeti just sellisena, nagu meile sobilik on. Elurikkus, looduse mitmekesisus ja ökosüsteemide hea toimimine on meie elukeskkonna säilimise aluseks nii globaalsel skaalal kui ka igapäevase armastatud kodukandi tasandil.

Suur osa ökosüsteemide on aga inimtegevuse tõttu kahjustunud: kaheksast miljonist taime- ja loomaliigist on tänaseks umbes miljon väljasuremisohus. Eestis on ohustatud iga viies liik. Peamiselt halvendavad ökosüsteemide seisundit elupaikade pindala kahanemine ja nende seisundi halvenemine, killustumine, liiga intensiivne maakasutus, kuivendamine, erinevate saasteainete mõjud ja muud tegurid.

Ökosüsteemide taastamiseks on vaja teadmisi

Looduse halvenev seisund on viinud olukorrani, kus peame hakkama senisest oluliselt rohkem keskenduma loodussõbralikumatele tegutsemisviisidele ning juba kahjustatud ökosüsteemide hea seisundi taastamisele. Need tegevused vajavad sihipärast ja teaduspõhist lähenemist ning vajalike teadmiste ja kogemustega eksperte. Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühm on selle enda südameasjaks võtnud.

Töörühm sündis 2016. aasta paiku, mil Aveliina Helmi ja Tsipe Aaviku eestvedamisel koondati ühe töörühma alla toonased tegevused maastike elurikkuse, ökosüsteemide taastamise ning maastikugeneetika uurimisel. Lisaks Helmile ja Aavikule kuuluvad töörühma neli teadurit, taastamisökoloogia ja maastikugeneetika spetsialistid, doktorandid, magistri- ja bakalaureusetudengid.

Tartu Ülikooli ökoloogia ja maastikuteaduste instituudi teaduri Krista Takkise sõnul uurib töörühm, kuidas ökosüsteemid toimivad ning millised on parimad lahendused kahjustunud süsteemide ökoloogiliseks taastamiseks. “Uurime seoseid erinevatel elurikkuse tasanditel (geneetiline mitmekesisus, liigirikkus, interaktsioonide ja maastikuline mitmekesisus), erinevates ökosüsteemides (niidud, põllumajandusmaastikud) ning erinevate liigirühmade vahel (soontaimed, mesilased, ämblikud, mullaelustik, linnud),” loetles ta.

Ökosüsteemid on vajalikud nii toidulaua kui ka elukeskkonna säilimiseks

Kuid miks ökosüsteemid ikkagi kaitsmist ja taastamist vajavad? Professor Aveliina Helmi sõnul on see kogu maailmas vajalik nii elurikkuse kao pidurdamiseks kui ka kliimamuutuse leevendamiseks ja selle mõjudega kohanemiseks. “Loodus on meie olulisim liitlane. Heas seisus ökosüsteemid suudavad toetada terviklikke toimivaid liikide võrgustikke, tagada meile oluliste looduslike protsesside toimimise (sh süsiniku sidumise) ning süsteemide säilenõtkuse muutuvate tingimuste korral.”

“Inimesed on läbi oma tegevuse muutnud maastike ja koosluste toimimist ning ohustavad seeläbi ka iseenda püsijäämist,” tõdes ta. Samas on toimivad ja terviklikud ökosüsteemid vajalikud nii meie toidu tootmiseks kui ka üldise elukeskkonna säilimiseks. “Seetõttu on meil vaja leida lahendus, kuidas toota meile vajalik toit ja materjalid edaspidi loodust kahjustamata ning elurikkuse taastumist võimalikult hästi toetades,” lisas Helm.

Poollooduslike niitude puhul tõuseb päevakorda ka meie piirkonnale iseloomulike maastike identiteet ja selle säilimine: nimelt on niidukooslused olnud Eesti maastikele iseloomulikud juba tuhandeid aastaid ning saanuks osaks meie identiteediks. Samuti on paljudele teadmata fakt, et just niidud on Eestis ühed kõige liigirikkamad kooslused. “Poollooduslike niitude puhul taastame ka elupaigad kõigile neile liikidele, mis muidu meie maastikest tasapisi kaoks, ning ka rikkalikuma looduse hüvede baasi, mis niitude kinnikasvamise muutenud ning kahanenud on,” rääkis ta.

Käimas on mitu projekti korraga

Hetkel töötab Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühm nelja LIFE projekti kallal. Projekt Loodusrikas Eesti ehk [Life-IP ForEst&FarmLand](#) (2020–2029) keskendub Eesti metsade ja kõrge loodusväärtusega põllumajandusmaastike elurikkuse hoidmisele ja taastamisele. Projekti raames tehakse tihedat koostööd põllumajandustootjatega, et üle Eesti rajada üheaegselt elurikkust, muldade head seisundit ning toidutootmist integreerivaid näidispõlde. Näiteks on valminud portaal [Heapõld.ee](#), kust igaüks saab näpunäiteid elurikkust ja erinevaid looduse hüvesid soosivate tegevuste kohta põllumajandusmaadel.

Eesti-Läti ühisprojekti [WoodmeadowLIFE](#) (2021–2026) eesmärgiks on partnerriikides vähemalt 700 ha puisniitude taastamine. “Puisniitude hoidmine meie aladel on väga oluline, kuna juba praegu moodustavad Eesti ja Läti puisniidud 60% Euroopas veel säilinud puisniitudest,” lisas Krista Takkis. “Tegu on erakordselt liigirohkete ja oluliste ökosüsteemidega, puisniitude taastamine ning taas kasutusse võtmine on ülitähtis,” rõhutas Aveliina Helm.

Möödunud aastal sai Tartu Ülikooli kaasprofessor Tuul Sepa eestvedamisel alguse ka rahvusvaheline projekt [UrbanLIFECircles](#) (2022–2027), milles osalevad näidislinnadena Tartu, Aarhus ja Riia. Projekti eesmärk on parandada neis linnades elurikkust toetavate rohealade hooldust, taastada looduslikele liikidele kõrge väärtusega elupaiku ja toimiv rohevõrgustik nende alade ühendamiseks. “Seejuures kaasatakse kohalikke inimesi elupaikade taastamistöösse ning tutvustatakse neile linna rohealade olulisust ja looduse hüvesid,” sõnas Krista Takkis.

Sel aastal algas Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühma osalusel veel üks LIFE projekt: [GrassLIFE2](#). 2028. aastani kestva projekti eesmärgiks on juba täielikult hävinud ning põllumaaks muudetud niidukoosluste taastamine Lätis ning seejärel saadud kogemuse rakendamine ka Eesti valitud paikades. “Meil Eestis pole kogemust, kuidas taastada niiduökosüsteeme, millest pole mitte midagi säilinud. Projekti käigus kogunevad teadmised ja kogemused on väga kasulikud, et ka Eestis senisest paremini ökosüsteemide taastamist planeerida,” tõi Aveliina Helm välja.

Head tööd on märgatud

Tehtud tööd on rahvusvahelisel tasandil juba märgatud: näiteks sai kõigi aegade parima LIFE projekti tunnustuse Elu alvaritele ehk [LIFE to alvars](#) projekt (2014–2019), kus Keskkonnaameti eestvedamisel taastati Lääne-Eestis 2500 ha ulatuses loopealseid ning pandi alus taastatud alade edasiseks majandamiseks. Maastike elurikkuse töörühm oli projekti teaduslikuks nõustajaks ning viis läbi põhjaliku seire elurikkuse ja looduse hüvede taastamise jälgimiseks.

“Jälgime ka edaspidi taastatud loopealsetel erinevate liigirühmade ning loodushüvede taastumist. Pikaajalised andmed elurikkuse ja ökosüsteemide seisundi muutustest on ülimalt väärtuslikud, et looduse kaitse ja taastamine oleks võimalikult tulemuslik,” rõhutas Helm.

Et LIFE projektides on alati koos mitmeid koostööpartnereid, on töörühmal olnud võimalus nii saada uusi kontakte kui ka tihendada koostööd juba varasemate partneritega. “Väga hea on olnud koostöö Eesti ametkondade ja poliitikakujundajatega. Samuti on mitmete projektide puhul olnud väga oluline just koostöö kohalike inimestega, näiteks poollooduslike koosluste hooldajate ning põllumeestega, kellelta nende projektide läbiviimine ei oleks võimalik,” kinnitas Aveliina Helm.

Suurimaks väljakutseks on Helmi sõnul olnud avalikkuse teadlikkuse tõstmine. “Palju on neid, kes mõistavad ja nõustuvad elurikkuse kaitsmise ja taastamise vajadusega, kuid alati leidub ka neid, kes ei ole veel teemasse nii palju süvenenud ning kellele need teemad seetõttu ebaolulised tunduvad,” lisas ta.

Igaüks saab elurikkust soodustada

Kuigi töörühma panuse läbi on taastatud suures ulatuses loopealseid ja muid maastikke, saab igaüks, ka kortermaja elanik, oma koduümbruses elurikkust soodustada. “Me kõik saame suhtuda loodusesse austusega ning jälgida, et me oma tegevusega mitte ei hävitaks, vaid looks elupaiku teistele liikidele,” julgustas Helm.

Tihti pole selle jaoks vaja teha rohkem kui lihtsalt pingutada natuke vähem - niita vähem muru, riisuda vähem lehti, kasutada vähem kemikaale, jätta mõned oksad või tüvejupp aianurka maha jne. “Sageli on see, mis meile võib tunduda natuke korratu, just see, mis pakub elupaika paljudele meie looduslikele liikidele. Kõige tähtsam aga on ära tunda Eesti looduslikud ökosüsteemid ning osata ka tuvastada nende seisundit. Siin soovitan koostöös Tartu Ülikooli makroökoloogia töörühmaga välja töötatud [Rohemeetrit](#), mille abil saab iga inimene näha, mis just tema kodukandis looduse seisundit enim mõjustab ning mida olukorra parandamiseks ette saab võtta,” tõi Helm välja.

Krista Takkise sõnul on elurikkuse soodustamiseks tarvis väikest mõttemuutust - näiteks maja ümbrusse taimi istutades valida need meie looduslike liikide seast ning sellised, mis pakuks mitte ainult silmailu, vaid ka toitu tolmeldajatele ning lindudele. “Elurikkuse soodustamiseks võib ka rajada meie looduslikest liikidest niidulapikesi või -peenraid, lisada lindudele pesakaste või lihtsalt jätta osa aiast looduslikumaks,” tõi ta näiteid. Selle tarbeks on töörühmas valminud mitmed juhendid ja näpunäidete kogumikud, millega saab tutvuda [töörühma kodulehel](#).

Häid näpunäiteid elurikkuse parandamiseks leidub veelgi: näiteks valmis Keskkonnaameti tellimusel hiljuti juhend elurikkuse soodustamiseks päikeseparkides, Maanteeameti tellimusel aga juhend loodussõbralikuks maanteeosade ja hekkide hoolduseks. LIFE projekti “Loodusrikas Eesti” raames avaldatakse aga portaalis [Heapõld.ee](#) iga natukese aja tagant ülevaateid erinevatest tulemuslikest loodust ja toidutootmist ühendavatest praktikatest Eesti põllumajandusmaastikes.

Samamoodi oluline on suunata ka kohalikke omavalitsusi sarnaseid elurikkust soodustavaid muutusi sisse viima oma parkide, teeäärte ja kõikvõimalike teiste alade hoolduses. Näiteks on Keskkonnainvesteeringute Keskuses planeerimisel toetus linnade rohestamiskavade koostamiseks ja elluviimiseks, et suurendada linnalooduse liigirikkust. Samuti avatakse mai lõpus taotlusvoor keskkonnateadlikkust suurendavate tegevuste elluviimiseks.

Liigirikkuse säilimise ja taastamise võti seisneb just ühiskonna teadlikkuses ja selle tõstmises, et töötaksime üheskoos parema homse nimel. Tänavuse aasta LIFE programmi taotlusvoor on juba avatud. 29. mail toimub [veebipõhine infopäev](#) kõigile huvilistele, kus tutvustatakse täpsemalt taotlemisega seotud tingimusi.

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist “LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2”, mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamise programm LIFE.

Märksõnad: [elurikkus](#), [keskkonnaministeerium](#), [kik](#), [maastike elurikkuse tööühm](#), [Tartu Ülikool](#)

SAMAL TEEMAL

Nähtamatud vaenlased meie ümber: kahjulikest ainetest tingitud terviseoht võib olla väga suur

Metspõhjapõder naaseb Soome metsadesse: vaja läheb inimest, teadust ja raha

Tasuta asju pole olemas? Nutikate meetodite abil saab energiakulusid oluliselt vähendada

[Jaga Facebookis](#)

[Saada e-kirjaga](#)

[Jaga Twitteris](#)

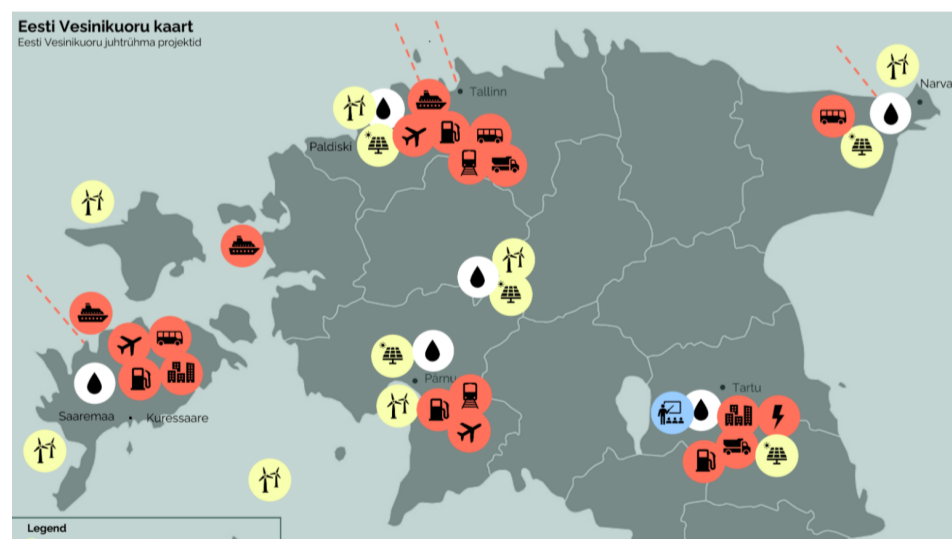
[Jaga LinkedInis](#)

AwaRa
Est LIFE 2

Loed AwaRaEst LIFE blogi, kus tutvustame, mida LIFE programmi projektide abil Eesti looduse ja keskkonna heaks tehtud on ning mida plaanime tulevikus ellu viia.

[Vaata kõiki artikleid](#)

POPULAARSED LOOD

ALEXELA BLOGI

Eestist saab esimese riigina maailmas vesinikuorg. Mida see tähendab?

G TELLIJALE

Ragn-Selli uus tehas toob kasutu tuha soolana ringlusesse tagasi

ELUSTIIL

Kas jagamismajandus ja alternatiivsed liikumisviisid panevad isiklikust autost loobuma?

UUDIS

Nähtamatud Loomad alustas kampaaniat, et lõpetada puuriajastu Euroopas

VIIMATI LISATUD

[Ragn-Selli uus tehas toob kasutu tuha soolana ringlusesse tagasi](#)

28. aprill 2023 kell 13:08

[Kas jagamismajandus ja alternatiivsed liikumisviisid panevad isiklikust autost loobuma?](#)

28. aprill 2023 kell 08:32

[Eestist saab esimese riigina maailmas vesinikuorg. Mida see tähendab?](#)

27. aprill 2023 kell 16:02

[Kuula: 27.04 Rohetund #13: Mis toimub Tallinki reisilaeva Baltic Queen varjatud ruumides?](#)

[Lisatud fotogalerii Baltic Queeni masinaruumidest](#)

27. aprill 2023 kell 14:53

[Kuidas saada ostukorv soodsamaks, kuid mitte kaotada toidulaua tervislikkuses?](#)

27. aprill 2023 kell 09:17

[Nähtamatud Loomad alustas kampaaniat, et lõpetada puuriajastu Euroopas](#)

27. aprill 2023 kell 08:33

[Vaata kõiki artikleid](#)

SISUTURUNDUS

SISUTURUNDUS

Nurme ihupiimad ja kätekreemid kolisid taaskasutatud plastist pakenditesse: mida see muudatus täpsemalt tähendab?

SISUTURUNDUS

Kuidas saavutada paremaid sporditulemusi?

G TELLIJALE

Siin on transpordiameti nägemus, palju sa peaksid hakkama automaksu maksuma

PRO TELLIJALE

Tehnikapoodide kett koondab osa töötajaid, firma on ka riigile kopsaka summa võlgu

AUTO • KASUTATUD AUTO

Rubriiki toetab **auto24 laen**

Kasutatud Audi Q7: kõrgel tasemel luksusdžiiip, kuid kursis tuleks olla ühe ülikuluka veaga

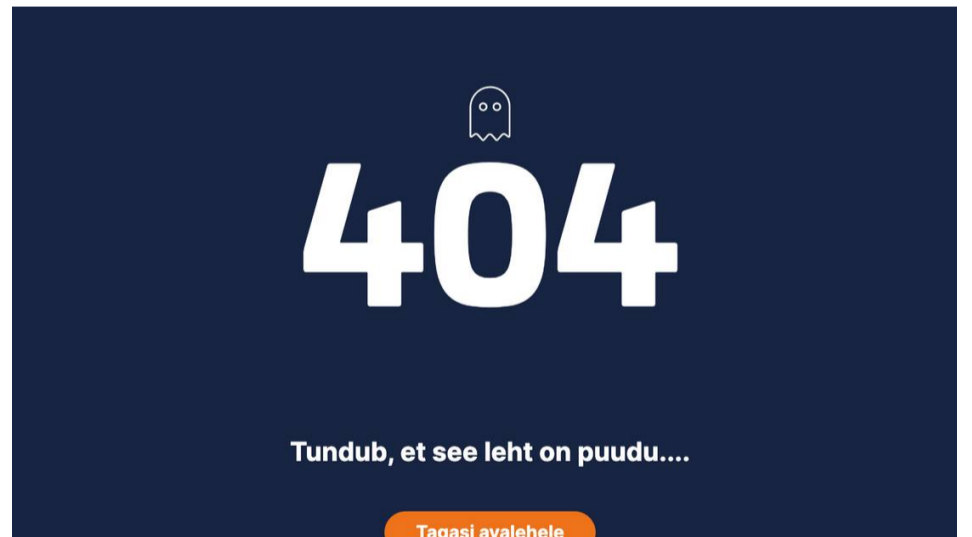
AUTO • SISUTURUNDUS

Premium-suvehvid jäävad keskklassile alla: test näitab, et kõrgem hind ei tähenda paremat sooritust

G TELLIJALE

Telefonide hinnavõrdlus: milline sideoperaator müüb uusi mobiile kõige soodsamalt, kes aga paneb hinnale kõige rohkem juurde?

PRO TELLIJALE

Punktide uus koduleht saab IT-spetsidelt kõvasti kriitikat. "Terve aprill on läinud vigade parandusele"

Hoolid Eesti loodusest ja tahad olla kursis keskkonnauudistega?

Saadame sulle kord nädalas ülevaate Eesti suurima roheportaali parimatest lugudest.

geeniusmedia

Geenius Meedia OÜ
Volta tn 1, 10412 Tallinn
Tel 660 9797
geenius@geenius.ee

[Üldised kasutustingimused](#) • [Andmekaitsetingimused](#) • [Ettevõttest](#)

© Geenius Meedia OÜ, 2023.

Portaalid

[Geenius](#)
[Auto](#)
[Digi](#)
[DigiPRO](#)
[Diktor](#)
[E-Kaubandus](#)
[Kodu](#)
[Pere](#)
[Raha](#)
[Rikas](#)
[Rohe](#)
[Tervis](#)
[Äri](#)

Ajakirjad

[Autoleht](#)
[Autoleht Ekstra](#)
[Digi](#)

Podcastid
[Algorütm](#)
[Autotund](#)
[Digisaade](#)
[Investoritund](#)
[Kriitiline intsident](#)
[Restart](#)
[Rohetund: Ära rääma](#)
[Ärikäik](#)

Sotsiaalmeedia

[Facebook](#)

Kontakt
[Toimetus](#)
[Reklaamiinfo](#)

Geeniuse portaale majutab

